

Vraag	Antwoord	Scores
-------	----------	--------

Opgave 2 Waarheid en verzoening

7 maximumscore 4

Een goed antwoord bevat de volgende elementen:

- een uitleg van het verschil tussen de heersende wetten en de morele wet met het voorbeeld van de apartheidswetten: de apartheidswetten die in Zuid-Afrika golden, waren niet moreel juist 1
- een uitleg met Aristoteles' opvatting van de mens als gemeenschapswezen dat pas met de wetten van de staat het leven in een politieke gemeenschap mogelijk is 1
- een argumentatie met Aristoteles' opvatting van de mens als gemeenschapswezen dat de apartheidswetten onrechtvaardig zijn: omdat zij een deel van de gemeenschap uitsluiten 1
- een uitleg dat volgens Kant de apartheidswetten in strijd zijn met de categorische imperatief/de morele wetten van de rede omdat blank en zwart ongelijk behandeld worden 1

voorbeeld van een goed antwoord:

- De wetten zoals die in een land gelden, zijn niet per definitie gelijk aan een morele wet. In Zuid-Afrika was het onder de apartheid bijvoorbeeld voor zwarten verboden om in bepaalde winkels te komen. De heersende wet stemt dan niet overeen met de morele wet dat je iedere mens gelijkwaardig moet behandelen 1
- Volgens Aristoteles is de mens een gemeenschapswezen. Zonder relaties met anderen is geluk niet mogelijk en kunnen we onszelf niet verwerkelijken. Daarom moeten we goed met elkaar kunnen samenleven en om goed te kunnen samenleven hebben we wetten nodig 1
- Daarom zou Aristoteles zeggen dat de apartheidswetten niet aan dit doel voldoen. De zwarten worden door deze wetten stelselmatig gediscrimineerd en zo uitgesloten van het leven in de politieke gemeenschap van Zuid-Afrika. Op die manier kunnen zij niet volledig hun geluk nastreven en zichzelf verwerkelijken 1
- De plichtethiek van Kant gaat ervan uit dat we moeten handelen volgens de morele wetten van de rede, de categorische imperatief. Dit houdt in dat we anderen op gelijke wijze moeten behandelen zonder uitzondering te maken en dat je iedere mens ook als doel moet behandelen en nooit alleen als middel. De heersende wetten tijdens de apartheid zijn hiermee duidelijk in tegenspraak. Blank en zwart worden niet gelijk behandeld. Daarom zou Kant vinden dat in dit geval de heersende wet niet in overeenstemming is met de morele wet 1

Vraag	Antwoord	Scores
-------	----------	--------

8 maximumscore 3

Een goed antwoord bevat de volgende elementen:

- een overeenkomst tussen Ubuntu en Cicero's opvatting van weldadigheid: beide behoren tot de kern van mens-zijn 1
- een verschil tussen Ubuntu en Cicero's opvatting van weldadigheid: Ubuntu is onvoorwaardelijk en welwillendheid hoeft alleen als je jezelf er niet mee schaadt 1
- een argumentatie dat de weldadigheid waarop de WVC een beroep doet niet rechtvaardig is op grond van het principe van verdienste: de daders hebben niets gedaan waarmee zij de weldadigheid van de slachtoffers verdienen 1

voorbeeld van een goed antwoord:

- Volgens aartsbisschop Tutu in tekst 3 is Ubuntu de kern van wat het betekent om mens te zijn. Je bent pas volledig mens als je je realiseert dat je niet alleen bent, maar verbonden met anderen. Daaruit volgt dat je vrijgevig en genereus voor anderen bent. Dit sluit aan bij Cicero in tekst 4. Volgens Cicero zijn weldadigheid en mildheid de meest typische eigenschappen van de menselijke natuur 1
- Een verschil tussen Ubuntu en weldadigheid is dat weldadigheid niet onvoorwaardelijk is. Cicero zegt dat weldadigheid en mildheid binnen de perken van onze mogelijkheden moeten liggen en moeten passen bij andermans verdiensten. We moeten alleen delen als we daardoor zelf geen verlies lijden. Volgens Tutu houdt Ubuntu in dat we met anderen verbonden zijn en niet zonder anderen menselijk kunnen zijn. Ubuntu is dus niet iets waar je voor kunt kiezen als je zelf geen verlies lijdt, zoals bij weldadigheid 1
- Volgens Cicero wordt weldadigheid ingeperkt door rechtvaardigheid. Hij noemt hierbij drie basisprincipes: de weldadigheid mag een ander niet schaden, moet binnen je eigen mogelijkheden liggen, en moet overeenkomen met de verdiensten van degenen aan wie je de weldadigheid schenkt. Van dit laatste is bij de WVC geen sprake. De WVC vraagt aan de slachtoffers de daders te vergeven. De enige 'verdienste' die de daders hier tegenover stellen is een bekentenis. Dat is wel erg weinig om op de weldadigheid van de slachtoffers te mogen rekenen. Daarom is de weldadigheid waar de WVC een beroep op doet niet rechtvaardig 1

Vraag	Antwoord	Scores
-------	----------	--------

9 maximumscore 2

Een goed antwoord bevat een argumentatie of het terecht is dat de blanken moeten betalen met:

- het onderscheid tussen herstellende verantwoordelijkheid om anderen in nood te helpen en resultaatsverantwoordelijkheid voor de negatieve gevolgen van het eigen handelen 1
- tekst 5 1

voorbeeld van een goed antwoord:

- Ik vind het terecht dat de blanke Zuid-Afrikanen zouden moeten betalen om de ongelijkheid die tijdens het apartheidsregime is ontstaan te herstellen. Natuurlijk is het niet zo dat elke blanke tijdens de apartheid misdaden heeft gepleegd of zich heeft verrijkt ten koste van de zwarten. Niet elke blanke is in die zin resultaatsverantwoordelijk voor de ongelijkheid. Maar het is wel duidelijk dat de zwarten als groep zijn achtergesteld en dat het blanke deel van de bevolking daarvan geprofiteerd heeft 1
- Zoals in tekst 5 staat hebben blanken bepaalde privileges die zwarten niet hebben. Om het onrecht dat de zwarten is aangedaan enigszins te herstellen, zullen de blanken als groep moeten inleveren. Ze hebben dus als groep wat mij betreft wel herstellende verantwoordelijkheid 1

of

- Ik ben het er niet mee eens dat de blanken als groep moeten opdraaien voor de achtergestelde positie die zwarten hebben. Het is belangrijk om een onderscheid te maken tussen resultaatsverantwoordelijkheid en herstellende verantwoordelijkheid. Ik vind dat je alleen verantwoordelijk bent voor het herstellen van schade als je die zelf veroorzaakt hebt 1
- Zoals in tekst 5 ook wordt gezegd zijn lang niet alle blanken schuldig aan de misstanden van het apartheidsregime. Zij dragen daardoor ook geen verantwoordelijkheid voor de achtergestelde positie van de zwarten. Het zijn juist de ouders, degenen die zich door misdaden hebben verrijkt, die voor die schade moeten opdraaien 1

Vraag	Antwoord	Scores
-------	----------	--------

10 maximumscore 3

Een goed antwoord bevat de volgende elementen:

- een uitleg dat jus ad bellum gaat over de criteria om een gerechtvaardigde oorlog te beginnen terwijl jus in bello gaat over hoe oorlog gevoerd moet worden 1
- een uitleg dat volgens de WVC de halsbandmoorden niet voldeden aan het criterium van discriminatie: er was sprake van willekeur / mensen werden al vermoord op grond van een vage verdenking 1
- een argumentatie met het standpunt van Winnie Mandela of het terecht is dat de halsbandmoorden als misdaad werden opgenomen in het WVC-rapport 1

voorbeeld van een goed antwoord:

- In het internationaal recht wordt een onderscheid gemaakt tussen rechtvaardige redenen om een oorlog te beginnen en de manier waarop een oorlog rechtvaardig gevoerd kan worden. Het eerste valt onder jus ad bellum, het tweede onder jus in bello 1
- Volgens de WVC was er bij de halsbandmoorden sprake van willekeur. Zonder goede reden werd de ene verdachte wel vermoord en de andere niet. Bovendien konden mensen al vermoord worden op grond van een vage verdenking en werd er geen goed proces gevoerd. Dit past bij het criterium van discriminatie uit het jus in bello: er moet in een oorlog een duidelijk onderscheid worden gemaakt tussen burgers en strijders 1
- Winnie Mandela verdedigt de halsbandmoorden door te stellen dat zij geen andere middelen hadden. Met alleen stenen, lucifers en benzine trokken ze ten strijde tegen een regime dat over leger en politie beschikte. Volgens haar kon de strijd niet anders gevoerd worden. Maar, ook al is het verzet tegen het apartheidsregime wellicht rechtvaardig, dan vind ik nog steeds dat dit verzet niet onnodig gewelddadig moet zijn en dat er geen onschuldige mensen gedood mogen worden. Daarom is het terecht dat de halsbandmoorden wel in het rapport van de WVC terechtkomen 1

of

- Zoals Winnie Mandela aangeeft, moesten zij vechten tegen een staat met een politiemacht met geweren. Het ANC beschikte waarschijnlijk niet over moderne wapens en moest dus wel andere manieren gebruiken om in opstand te komen. Dat er in de strijd onschuldige slachtoffers vallen is heel vervelend, maar onvermijdelijk. Je kunt op zo'n moment nu eenmaal niet honderd procent zeker zijn van iemands schuld. De halsbandmoorden waren heel gruwelijk, maar tegen een goed bewapende staatsmacht kon het ANC blijkbaar niet anders. Daarom horen de halsbandmoorden wat mij betreft niet thuis in het rapport van de WVC 1

Vraag	Antwoord	Scores
11	<p>maximumscore 4</p> <p>Een goed antwoord bevat de volgende elementen:</p> <ul style="list-style-type: none"> • een uitleg dat we volgens Walzer lokale distributieve rechtvaardigheid net zo moeten beschouwen als zelfbeschikking omdat elke gemeenschap zelf moet beslissen wat zij rechtvaardig vindt 1 • een uitleg dat de vergissing om te denken dat rechtvaardigheid van bovenaf opgelegd kan worden te herkennen is in tekst 7: de wet dwingt blanken zich anders te gedragen maar in de praktijk is dit nog niet zo 1 • een argumentatie dat de lokale distributieve rechtvaardigheid in het huidige Zuid-Afrika wel tot stand is gekomen 1 • een juist gebruik van tekst 7: omdat de zwarte Sanaomadi een bedrijf mag opzetten / zijn kinderen naar dezelfde scholen kan sturen als de blanken 1 <p>of</p> <ul style="list-style-type: none"> • een argumentatie dat de lokale distributieve rechtvaardigheid in het huidige Zuid-Afrika niet tot stand is gekomen 1 • een juist gebruik van tekst 7: Sanaomadi wordt in Soekmekaar nog steeds door blanken als minderwaardig behandeld 1 <p>voorbeeld van een goed antwoord:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Volgens Walzer kan rechtvaardigheid binnen een gemeenschap alleen op een duurzame manier bereikt worden als dit door de gemeenschap zelf gedaan wordt. De mensen moeten zelf en met elkaar bepalen wat een rechtvaardige verdeling van sociale goederen is. Lokale distributieve rechtvaardigheid is dus alleen te bereiken als vorm van zelfbeschikking 1 • In tekst 7 zie je dan ook dat een van bovenaf opgelegde herverdeling van sociale goederen niet voldoende is. De wet is veranderd en een zwarte als Sanaomadi heeft nu dezelfde rechten als de blanken. Maar zoals Sanaomadi zegt, erkennen sommige blanken nog steeds niet dat blank en zwart dezelfde rechten hebben 1 • In het moderne Zuid-Afrika hebben zwart en blank dezelfde rechten en op papier dezelfde mogelijkheden. Iemand als Sanaomadi kan nu zelf ondernemer zijn en zijn kinderen naar dezelfde school sturen als de blanke Zuid-Afrikanen 1 • Daarom vind ik dat lokale distributieve rechtvaardigheid wel gerealiseerd is in Zuid-Afrika. De neerbuigende opmerkingen zijn een duidelijk geval van discriminatie, maar daar hoeft Sanaomadi zich niets van aan te trekken. In de wet staat dat blank en zwart dezelfde rechten hebben. Als hij actief wordt tegengewerkt door de blanken in Soekmekaar kan hij naar de rechter gaan en zal hij alsnog in het gelijk worden gesteld 1 <p>of</p>	

Vraag	Antwoord	Scores
	<ul style="list-style-type: none"> • Dat Sanaomadi nog steeds niet als gelijkwaardig wordt behandeld, geeft wel aan dat de lokale distributieve rechtvaardigheid nog niet volledig is in Zuid-Afrika. Wel in sommige delen, zoals in Johannesburg, maar nog niet overal 	1
	<ul style="list-style-type: none"> • Op papier heeft Sanaomadi wel dezelfde rechten, maar daar zal in de praktijk niet veel van terecht komen als hij zo door de blanken wordt behandeld. Hij heeft misschien wel het recht om een winkel te beginnen, maar als hij door de blanken wordt gediscrimineerd, zal het hem in de praktijk niet lukken om die winkel draaiende te houden 	1